

Ympäristöterveyskeskus
S. Mäkelä

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

LAUSUNTO
D/1382/11.02.02.00/2017

17.8.2017

Viite: Lausuntopyyntö 27.6.2017, STM 2539/2017

LAUSUNTO TALOUSVESIASETUKSEN 1352/2015 MUUTOSEHDOTUKSESTA

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa muutosehdotuksesta talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annettuun asetukseen 1352/2015.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän ympäristöterveyskeskus kiittää mahdollisuudesta saada lausua asiasta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Työpaikkojen kaivot, jotka voivat olla esimerkiksi tehdasten tapauksissa satojen ihmisten työpaikkoja, tulisi olla säännöllisen valvonnan piirissä. Läheskään aina niissä ei ole elintarvikehuoneistoa, jonka vuoksi veden laatua valvottaisiin muutoin. Valvonta tulisi järjestää lainsäädännön perusteella, vaikka kyseessä onkin työsuojelulainsäädännön alainen kohde. Käytännössä terveydensuojeluviranomainen on kuitenkin toimivaltainen näissäkin kohteissa tapahtuvissa häiriö- tai epidemiatilanteissa.

Talousveden häiriötilannetoimintaan liittyen esitämme toiveen, että sosiaali- ja terveysministeriö edistää Valtioneuvoston asetuksen 1365/2011 elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä päivittämistä. Päivittämistä vaatii esimerkiksi 4 § Selvitystyöryhmän kokoonpano. Pykälässä mainitaan terveyskeskuksen (=perusterveydenhuollon yksikkö) vastaava lääkäri tai terveyskeskuksen johtosäännössä mainittu tartuntataudeista vastaava lääkäri. Nykyisin, vaikka emme vielä toimi maakunnissa, toimii sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita, joiden toimenkuvaan kuuluu sekä erikoissairaanhoido-, perusterveydenhuolto että päivystys. Valtakunnallisesti tulisi lainsäädännöllä ohjeistaa kuinka nykyiset laaja-alaisten terveydenhuollon toimijoiden edustus nimetään selvitystyöryhmiin ja edellytetään tekemään yhteistyötä ympäristöterveydenhuollon yksiköiden kanssa.

Juomavesidirektiiviin on lisätty kotitalouksien vedenjakelujärjestelmien vaikutuksien seurantaan otettavat tutkimukset. Näkemyksemme mukaan vesilaitoksen toimittaman veden laadun ja kiinteistökohtaisten järjestelmien veden laatua pitäisi seurata erikseen. Vesilaitoksen toimittaman veden laadun valvonnassa ei tulisi tutkia juoksumatonta vettä, koska tulos mahdollisesti vääristää kuvan vesilaitoksen toimittamasta vedestä. Ensisijaisesti direktiivillä ja talousvesiasetuksella on tarkoitus valvoa vesilaitoksen toimittaman veden laatua laajalle väestölle eikä yksittäisen kiinteistön verkoston vaikutusta kymmenien tai satojen ihmisten käyttämään veteen. Lisäksi yksittäisten kiinteistöjen määrä on valtava, eikä talousvesiasetuksen viranomaisvalvonnalla saataisi kuin erittäin pieni osa kiinteistöistä mukaan tutkimuksiin.

Mikäli kiinteistöjen laitteistojen vaikutusta veden laatuun halutaan selvittää näytteenotolla ja tutkimuksilla, tulisi se kohdentaa oman näytteenottosuunnitelman avulla ja kaikki kustannukset tulisi kohdentaa kiinteistön omistajalle eikä vesilaitokselle. Yksittäisille kiinteistöille pitäisi myös olla kriteerit riskinarviointia ja näytteenottopisteen valintaa varten. Lisäksi mainittakoon, että esitetty tapa tutkia juoksuttamatonta vettä, aiheuttanee lisäkustannuksia vesilaitokselle, mikä ei ole oikein "aiheuttaja maksaa" -periaatteen mukaisesti.

Asetuksen muutosehdotuksen 8 §:ssä todetaan, että terveydensuojeluviranomaisen on laadittava valvontatutkimusohjelma. Seuraavassa virkkeessä viitataan toki yhteistyöhön vesilaitoksen kanssa mutta käytännössä siis vastuu jää terveydensuojeluvirnaomaiselle. Näkemyksemme mukaan valvontatutkimusohjelma on rinnastettavissa elintarvikehuoneistojen omavalvontasuunnitelmiin ja vastuu se laatimisesta tulisi ensisijaisesti olla vesilaitoksella, joka veloitettaisiin yhteistyöhön terveydensuojeluviranomaisen kanssa.

Asetuksen muutosehdotuksen perusteella jää epäselvyyttä hakemuksen sisällöstä ja liitteistä sekä käsittelyjärjestyksestä. Esimerkiksi liitteenä toimitetaan häiriötilannesuunnitelman laadinnan aikataulu ja selvitys häiriötilanteisiin varautumisesta ja myöhemmin valmistunut riskienhallinta, jonka tulokset on huomioitu varsinaisessa häiriötilannesuunnitelmassa. Tällainen prosessi on pitkäkestoinen ennen kuin laitoksen kaikki asiakirjat ovat asianmukaisesti tehtyt ja prosessi edellyttää useita viranhaltijapäätöksiä. Tulisiko vesilaitoksen hyväksymispäätös tehdä ehdollisena huomioiden riskinarvioinnin ja suunnitelmien valmistumisen määräaika?

Kuinka nimenomaan vedenjakelualueet yksilöidään koordinaattipisteillä? Tarkoittaanko tällä vedenottamoita, raakavesikaivoja tai näytteenottopisteitä vai toimistoa? Asetusmuutoksessa tulisi yksilöidä mitä järjestelmää käyttäen koordinaattipisteet yksilöidään, jotta valtakunnallisesti tiedot kerätään yhtenevällä tavalla ja ne siirtyvät häiriöttä viranomaisjärjestelmissä. Lisäksi tulee varmistua, että ympäristöterveydenhuollon yksiköillä (maakunnilla) on käytettävissä niiden hyödyntämistä tukevat karttaohjelmat.

Valvontatutkimusohjelma 8 § tulisi käydä ilmi millä menettelyllä valvontatutkimusohjelma otetaan ensi kerran tai päivityksen jälkeen käyttöön? Riittävätkö molempien osapuolten allekirjoitukset vai tehdäänkö asiasta viranomaispäätös. Vastaavasti riskienhallintakin tehdään yhteistyössä vesilaitoksen kanssa ja siitä tehdään viranomaispäätös eli tehdään päätös työstä, johon on osallistuttu. Hallinnollinen menettely valvontatutkimusohjelman hyväksymiseksi on nykyisellään epäselvä ja asiaa tulisi tarkentaa asetusmuutoksessa. Samoin tulisi selventää päätösmenettely riskienhallinnan hyväksymisen osalta.

Ilmoitus tai hakemus talousvesilaitoksesta -lomakemalli ja niiden käsittelyä ohjaava terveydensuojelun valvontaohjeen mukainen prosessikaavio sekä yhtenäiset soveltamisohjeet tarvitaan ensitilassa. Vastaavasti ne tarvitaan myös riskienhallinnan standardimukaisuuden ja tulosten arvioinnista sekä hyväksymisprosessista. Lisäksi edellä mainituista asiakokonaisuuksista ja tästä talousvesiasetusmuutoksesta tarvitaan koulutusta ja päivitetty valvontatutkimusohjelmamalli.

Silja Mäkelä

Ympäristöterveyskeskuksen toimialajohtaja